

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

J. Bouma, Sliedrecht

Onze verlossing

naar aanleiding van Zondag 5 en 6

In deze Zondagen gaat het over de middelaar, die tussen God en mensen in staat om verzoening te brengen.

De middelaar Jezus Christus.

Zoals al eerder gezegd is, de catechismus bespreekt de verlossing van de mens christocentrisch, dat wil zeggen helemaal vanuit Christus. Maar laat onbesproken hoe de geboorte van de Christus is voorbereid in de geschiedenis van Israël. Juist in die geschiedenis wordt duidelijk op welke wijze de Here gewerkt heeft aan de verlossing van de mens. Aan de heelmaking van het leven. De Christus komt niet als een God-mens uit de lucht vallen, maar zijn komst is door de Here terdege voorbereid. Hij is geboren uit de mensen (geboren uit een vrouw) en tegelijk is zijn geboorte van bovenaf (uit de Heilige Geest).

Vanwege de zonde

In de verhouding tussen de Here en zijn schepsel is de zonde het grote struikelblok. De zonde (onze schuld) maakt dat wij God niet meer in de ogen kunnen kijken. En in elke situatie, waar wij God naderen, wordt dat pijnlijke. De zonde ervaren. Hoe dichterbij Hem komen, des te sterker brandt de zonde. Denkt u maar aan Mozes, die Gods heerlijkheid wilde zien (Ex. 33). En dan antwoordt de Here Mozes: „Gij zult mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens zal Mij zien en leven” (vers 20). En wanneer de profeet Jesaja in zijn roepingsvisioen (hoofdstuk 6) de Here ziet zitten op de troon en die machtige woorden hoort: „Heilig, heilig, heilig is de Here der heerscharen”, dan slaat de schrik hem om het hart en roept hij uit: „Wee mij, ik ga ten onder, want ik ben een man onrein van lippen, en woon te midden van een volk, dat onrein van lippen is – en mijn eigen ogen hebben de koning, de Here der heerscharen gezien” (vers 5). Een engel des Heren raakt dan met een gloeiende kool zijn lippen aan om de zonde weg te branden.

De zonde verdraagt zich niet met de heiligheid van God. Zo kunnen wij voor God niet bestaan!

De middelaar

De verlosser van de mens wordt in de

catechismus heel typerend de middelaar genoemd. D.w.z. hij is iemand, die als mens voor God kan staan, zonder dat hij bezwijkt onder de heiligheid van God.

Hij is een waarachtig mens en tegelijk is hij van de mensen te onderscheiden. Hij is zonder zonde, want anders zou ook hij door Gods heiligheid worden weggebrand.

Die middelaarschap van de Here Jezus wordt in de brief aan de Hebreeënen beschreven in de termen van de priesterdienst. Het wordt vervuld in de dienst der verzoening en vindt plaats in het hemelse heiligdom.

Het middelaarschap, de priesterdienst van de Here Jezus moet heel duidelijk worden onderscheiden van de middelaars van het oude verbond, de priesters, die de dienst der verzoening verrichtten in een aards heiligdom.

Ook de oud-testamentische priesters brachten offers ter verzoening. Toch is hun middelaarschap niet toereikend genoeg om echte verzoening tot stand te brengen.

Om anderen te redden.

In Hebr. 5 : 1-3 wordt van de priester gezegd: „Want elke hogepriester, die uit de mensen genomen wordt, treedt voor de mensen op bij God, om gaven en offers te brengen voor de zonden. Hij kan tegemoetkomend zijn jegens de onwetenden en dwalenden, daar hij ook

Inhoud

- 57 Ds J. Bouma,
Onze verlossing
- 58 Drs H. Smit,
Gebod en welzijn
- 59 In dienst van het evangelie (2)
- 60 Ds G. v. d. Brink,
Pastorale Notities
- 61 D. W. L. Milo,
Excusus
- 61 T. Hoekstra,
Het rokofer (1)

zelf met zwakheid omvatten is, die hem verplicht evenzeer als voor het volk, voor zichzelf offers voor de zonde te brengen.”

De priester, die het offer brengt, heeft een handicap, net als degene voor wie hij het offer brengt: hij is niet volmaakt. Daarom moeten wij, en dat even tussen haakjes, ook niet teveel verwachten van de pastors, die hier beneden het werk doen van de priester. Hun pastoraat heeft een duidelijke beperking. Pastors zijn geen verlossers, geen middelaars, maar wijzen de weg naar Gods troon, waar de echte middelaar is, Jezus Christus, de volmaakte Pastor.

Zonder zonde

Het middelaarschap van de Here Jezus is daarom zo bijzonder, doordat het anderen kan redden. In Hebr. 7 : 25 vv lezen we: „Daarom kan Hij ook volkomen behouden, wie door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft om voor hen te pleiten. Immers, zulk een hogepriester hadden wij ook nodig: heilig, zonder schuld of smet, gescheiden van de zondaren en boven de hemelen verheven; die niet gelijk de hogepriesters, van dag tot dag eerst offers voor zijn eigen zonden behoeft te brengen en daarna voor die van het gehele volk...” Een hogepriester: heilig, zonder schuld of smet, gescheiden van de zondaren. De Here Jezus is mens geweest onder

de mensen. En tegelijk onderscheidde Hij zich van de mensen op het punt van de zonde. Zoals in Hebr. 4 : 15 gezegd wordt: „Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan meevoelen met onze zwakheden, maar één die in alle dingen op gelijke wijze als wij is verzocht geweest, *doch zonder te zondigen*”.

En op dat laatste dient alle nadruk te vallen: in alles aan ons gelijk, uitgezonderd de zonde. De Here Jezus is werkelijk helemaal mens geweest. Hij kan meevoelen met onze zwakheden. Hij heeft het lijden gekend. Hij is verzocht geweest.

„Hij was veracht en van mensen verlaten”, zegt de profeet Jesaja, „ja als iemand voor wie men het gelaat verbergt; hij was veracht en wij hebben hem niet geacht.” Hij is de allerellendigste van alle mensen geweest. De grootste verschoppeling, die er op aarde geleefd heeft.

En in die allergrootste ellende kwam de verzoeking op Hem af, om te worden als wij.

Maar Hij bleef trouw. Hij bleef gehoorzaam.

En deze gehoorzaamheid, zegt de schrijver van de brief aan de Hebreeënen, heeft Hij geleerd in de leerschool van het lijden (5 : 8). Hij heeft die hele leerschool van het lijden doorlopen, opdat zou blijken dat Hij de gehoorzame Zoon was. De waarachtige en volkomen mens.

En zo is Hij voor allen, die Hem gehoorzamen, een oorzaak van eeuwig heil geworden. Een ieder, die zich in het geloof vastmaakt aan de Here Jezus, wie Hem volgt, zal behouden worden. Christus' gehoorzaamheid is de betaling van onze schuld. Wij kunnen ons zelf niet redden. We kunnen onze schuld niet zelf ongedaan maken. Dat kan alleen de middelaar, die als mens zonder zonde is, die ons van God is gegeven.

inzicht zijn in de ogen der volken, die bij het horen van al deze inzettingen zullen zeggen: Waarlijk, dit grote volk is een wijze en verstandige natie”. Prof. B. Holwerda zegt in zijn uitleg van Deuteronomium, dat de volkeren praktisch kennis zullen krijgen van de heerlijke resultaten van het leven naar de regels die de Here heeft gesteld. Zij zullen zien tot welk een levensbloei het gebod van Israël leidt! Dat wil toch ook zeker zeggen, dat het verband tussen gebodsgehoorzaamheid en levensbloei zo duidelijk zal zijn, dat het ook de heidenvolken niet ontgaat! Ook die zullen dat verband duidelijk kunnen constateren. Daarbij is het natuurlijk zonder meer eis, dat Israël metterdaad de gehoorzaamheid aan de geboden betoont en aan de dag legt in zijn gehele leven! Een door God gewild en gelegd verband: Gehoorzaamheid – leven! He-laas, het is in de geschiedenis zo anders gegaan! Maar dat neemt de oorspronkelijke zin en bedoeling van de geboden niet weg: Gods eer – Israëls leven!

H. Smit, Barendrecht

Gebod en welzijn

Het verband en het Verbond

Een vorige maal hebben we gesteld, dat het niet mogelijk is het morele gehalte van een daad of een handeling af te leiden uit het effect van nut of welzijn of welbevinden, dat uit die daad of handeling voortkwam.

Toch zou het verkeerd zijn daaraan de conclusie te verbinden, dat er tussen gehoorzaamheid aan het gebod aan de ene kant en welzijn aan de andere kant helemaal geen verband te leggen is. Dan zouden we namelijk de gedachte koesteren, dat God zijn geboden gegeven zou hebben om ons tot Zijn eer te laten leven, maar dan zonder daaraan voor ons geluk of welzijn te verbinden. Daarmee zouden we een heel lelijke en hatelijke opvatting over de Here in ons hart toelaten!

Irenaeus heeft eens een prachtig ding gezegd. Hij vatte toen eigenlijk de gehele rijkdom samen, die in het woord „Verbond” ligt opgesloten!

„De heerlijkheid van God nu is het leven van de mens; het leven van de mens is het zien van God”. Ach, als je daar diep op ingaat en je realiseert wat dat zien-van-God, die „visio Dei”, in zich besloten houdt, dan kom je echt wel bedenkelijke gedachten op het spoor. Dat neemt evenwel niet weg, dat Irenaeus iets moois heeft gezegd! Waarin komt de heerlijkheid van het Verbond beter uit dan hierin, dat het God de Here heeft behaagd zijn Goddelijke glorie te verbinden aan het leven, het ware leven, van de

mens en dat het ware leven van de mens slechts kan bestaan in de gemeenschap met God! God wil zijn glorie niet zonder de mens; de mens kan nooit „glorieren” buiten God om!

Daarom mag je ook nooit zeggen, dat de eer van God losgemaakt moet worden van het echte welzijn van de mens, Gods bondgenoot. Er is een verband tussen gebod en welzijn, tussen gehoorzaamheid en welzijn!

Het verband in de Schrift aangewezen

Natuurlijk is er op dit punt uit de Bijbel heel wat aan te voeren. We willen ons beperken tot één opvallend gegeven. In Deut. 4 : 6 lezen we: „Onderhoudt ze (de geboden) dan naastig, want dat zal uw wijsheid en uw

Het verband door de zonde verduisterd

Inderdaad, het is zo geheel anders gegaan! De zonde heeft Israëls leven zo geducht geslagen! En in die schaduw moesten ook zij leven, die door de Schrift „rechtvaardigen” worden genoemd.

In de dagen van Maleachi waren er in Israël drie groepen te onderscheiden: een grote overmacht van goddelozen, daartegenover een kleine minderheid van rechtvaardigen die de Here bleven vrezen, tussen die beide in een eigenlijk wat kleurloze groep van mensen die zich van de rechtvaardigen niet durfden los te maken maar die toch de goddelozen gingen benijden! „En nu, wij prijzen de overmoedigen gelukkig; niet alleen worden zij gebouwd, terwijl zij goddeloosheid bedrijven, maar ook verzoeken zij God en ontkomen” (Mal. 3 : 15).

God de Here heeft het toegelaten, dat de goddelozen gebouwd worden bij het bedrijven van goddeloosheid. Zij bereiken met hun praktijken een staat van welstand en welbevinden! Zij zijn ook sterk genoeg om hen, die rechtvaardigheid betrachten en eisen, te verdrukken, zodat de rechtvaardigheid een korte weg geworden schijnt te zijn naar bankroet en ondergang! Alles is door de zonde ondersteboven gekeerd! Maakt iemand het goed, dan moet je haast concluderen, dat hij een goddeloze is! Wordt iemand met ondergang bedreigd, dan zou je heel best met een rechtvaardige te doen kunnen hebben! Vandaar, dat die kleurloze middengroep de overmoedigen is gaan benijden: Durfden wij maar wat zij durven! Maar ze zitten nog vast aan een vrome traditie en hebben – tot hun eigen wrokkige ongenoegen! –

Bovenstaand artikel herplaatsen we vanwege de foutieve volgorde in het vorige nummer.

niet de moed daarmee te breken! In een volk, dat als geheel de Here niet meer vreest, is ook het verband tussen gebod en welzijn onzichtbaar geworden! Dat is op zichzelf al een verschrikkelijk oordeel!

Het verband door de Here toch gehandhaafd

Maar dan spreekt de Here in het vervolg over de Dag van het oordeel. Hij zal die dag bereiden. „Dan zult gij tot inkeer komen en het onderscheid zien tussen de rechtvaardige en de goddeloze; tussen wie God dient en wie Hem niet dient” (Mal. 3 : 18).

Het verband wordt door de Here gehandhaafd! Maar alles is wel anders geworden! Had Israël de Here in trouw gediend, dan hadden de heidenen naar Deut. 4 met een „ongewapend” oog het verband van gebod en welzijn kunnen ontdekken! Nu het volk als geheel is afgeweken, zal dat verband nog slechts *gelóófd* kunnen worden. Het zal immers aan de dag treden op de Dag door de Here bereid! En die dag moet in gelóóf worden verwacht. Overigens maakt dat de zékerheid van het verband niet geringer!

Het verband zéker voor het geloof! Ik denk dan aan dat wonderlijk diepe woord van Christus, als Hij spreekt over het volgen van Hem en over de zelf-verloochening, die dat volgen zal vragen. „Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verloren heeft om Mij nentwil, die zal het

behouden” (Luc. 9 : 24). Leven en welzijn grijpen buiten Christus om en tégen Hem in, . . . het betekent het verlies van het ware leven en het eeuwige welzijn! Vreselijk als de discipel kortzichtig wordt! Vreselijk, als hij zich door dat welzijn-op-de-kortebaan zou laten beheersen en als dat voor hem een *gebod* zou worden voor het bepalen van zijn levensrichting! Het verband tussen gebod en welzijn wordt door de Here gehandhaafd. Maar wat een ellende, als wij van ons „korte welzijnsbegrip” zouden gaan „terügreneren” naar het gebod! Dan zouden we zelfs kunnen komen tot verloochening van onze Verlosser!

Eénrichtingsverkeer

Wij mogen het leven begeren en het ware welzijn. Maar de Bijbel leert ons duidelijk een éénrichtingsverkeer! Wie het leven wil en goede dagen, die moet zich stellen onder het zachte juk van Christus. Daarmee moet hij beginnen en daarvan moet hij uitgaan! Van het gebod náar het welzijn!

De moderne stromingen gaan de omgekeerde richting. Hun welzijnsbegrip is bepalend voor het gebod. Maar zo kom je terecht bij de goddelozen uit de dagen van Maleachi, die op de korte baan wel geluk hadden maar de Dag des Heren moesten vrezen! En zo kun je zelfs terechtkomen bij de verloochenaars van onze Here! Neem je uitgangspunt in het gebod. En het zal je welgaan!

Voordat het tot persoonlijke gevoelens komt, heeft de Heilige Geest al een band gelegd.

Zo ervoer Gaius het ook, toen hij zich inspande voor broeders die overigens vreemden voor hem waren.

Hieraan ontleen ik een waarschuwing. Wij kunnen het werk van Christien helemaal in de sfeer van de vriendschap gaan trekken. Dat we de schouders onder dit werk gaan zetten omdat wij het Christien zo gunnen.

Natuurlijk is het fijn dat wij Christien ook persoonlijk kennen.

Geen misverstanden daarover. Maar er kan zodoende toch iets kneuterigs in het projekt insluipen. Dat het een vriendsjespolitiek wordt. Ja, voor een goed doel, maar toch vriendsjespolitiek.

Met als gevolg, dat als onze krachten en steun gevraagd worden voor projecten waarin mensen werken die we niet kennen, de beurzen dicht blijven. Daarom zeg ik: we moeten de Naam niet laten schuil gaan achter de namen.

Ook niet achter bekende en geliefde namen.

Uiteindelijk moet liefde tot de Here de eigenlijke drijfveer achter het projekt zijn.

Dat zullen ook de broeders en zusters van Africa Inland Mission helemaal met mij eens zijn. En trouwens, of wij het hierover met elkaar eens zijn, is ook nog vers twee. We houden dit elkaar als duidelijk bijbelse boodschap voor.

Eigenlijk zijn we nu ook al bezig met die andere uitdrukking: samenwerken voor de waarheid, waarover ik iets beloofde te zeggen.

Ach, de beide thema's zijn ook niet zo van elkaar te scheiden en dat geeft ook niets. Maar ik wil met behulp van die uitdrukking nu iets zeggen over het thuisfront.

'De waarheid' geeft hetzelfde aan als 'de Naam' van zoëven.

Het zijn aanduidingen voor alles wat ons door God in Christus geopenbaard is. En dan wil ik bij het *samenwerken voor de waarheid* in de eerste plaats erop wijzen dat het ja, een zaak van de gemeente is, maar van de afzonderlijke leden van de gemeente voorop. De gemeente bestaat uit leden: van u en mij. Dat blijkt hier zo mooi.

Want die Gaius over wie de brief schrijft, is niet een ambtsdrager geweest. Geen apostel, geen oudste. Een gewoon gemeentelid in een gewone gemeente, die wij overigens niet kennen.

Maar deze man heeft vooraan gestaan in het leiding geven aan het thuisfront. De evangelie-predikers die met hem te maken hadden gekregen en door hem voort waren geholpen, spraken daar tot over verre afstand lovend over.

Hij was een voorbeeld voor de anderen. Kon het misschien ook goed doen, maar hij dééd het dan ook.

Hij zag best in dat niet allen erop uit

In dienst van het evangelie (2)

In het vorige nummer van Opbouw werd het eerste deel van de weergave van de preek, die ds De Jong hield bij het vertrek van Christien Beman naar Tanzania, opgenomen. Hieronder volgt de tweede helft. Vorige maal verzuimden wij te vermelden dat het de Stichting Evangelische Toerusting Afrika is die deze publikatie verzorgt. Om propaganda te maken, natuurlijk.

Waarom wij ook met genoegen ons adres en giro- of bankrekeningnummer nog een keer noemen: girorekeningnr. 9710 of bankrekeningnr. 33.03.03.724 t.n.v. St. EvTA, Eck en Wiel.

Bij de uitdrukking: Zij zijn uitgegaan terwille van de Naam heb ik nog een opmerking te maken.

Wie zijn het die uitgaan terwille van de Naam?

Daar horen we hier niets van en dat maakt ook niet uit, wil ik u voorhouden.

We lezen hier in dit briefje dat Gaius geprezen wordt om wat hij voor de broeders (dat zijn die evangelie-werkers) doet. „En dat nog wel voor vreemdelingen”, zo wordt er dan aan toegevoegd.

Die Gaius, aan wie de brief geschreven is, ontving en verzorgde de broeders-evangelisten op hun doorreis zonder dat

hij ze kende. Ze waren vreemd voor hem. Kwamen ook uit andere plaatsen dan waar hij woonde. Hij had ze nog nooit eerder gezien. Toch zorgde hij voor ze. Zij gingen uit ter wille van de Naam en dat was Gaius genoeg.

Zonder die broeders te kennen was hij met ze verbonden door de liefde tot de Naam.

Dat vind ik zo mooi in het christelijk geloof. Je gaat (zoals dat broeder Breukelaar en mij overkwam deze week) naar Schiphol om iemand van de Africa Inland Mission (A.I.M) op te halen. Je groet hem en je noemt hem meteen met een intieme broedernaam. Je kent elkaar niet en je kent elkaar toch.

konden gaan, maar begreep daarnaast dat die evangelie-verbreiding toch ons aller zaak is. En zo was hij op het thuisfront in die kleine gemeente een vooraanstaande en waardevolle kracht, van wie veel uitging. En die door liefde, zo staat er, bezielde was. Liefde. Natuurlijk tot die werkers, maar om hun werks wil, want ook vreemden profiteerden ervan, zoals we opmerkten. Liefde tot het evangelie dus.

Deze Gaius houd ik u als voorbeeld voor.

Als er zulke Gaiussen in de gemeente zijn, dan wordt de gemeente zelf ook sterk. Dat werkt onderling opbouwend als we ons voor de dienst aan het evangelie inspannen.

Paulus dankt de Filippenzen wegens hun deel hebben aan de prediking van het evangelie.

Ik dacht vroeger dat dat betekende: wegens hun zitten onder de prediking van het evangelie, maar het is aktiever bedoeld. Ze namen deel aan het werk. Dat was maar niet een aangelegenheid voor de apostelen alleen, maar de hele gemeente rekende zich dat tot haar taak.

Zou ook mede daardoor die gemeente van Filippi zo'n charmante kerk geweest zijn? Dat beeld krijgen we uit de brief. Door hun samenwerking voor de waarheid, de verbreiding van de waarheid?

Het projekt Tanzania, zoals ook andere projekten, kan ook voor ons zelf zegen afwerpen. Samenwerken voor de waarheid is een goed cement voor de gemeente-opbouw.

Die Gaius (en alle echte christenen zullen dat met hem eens zijn), zag het ook als een erschuld om goed te zijn voor de brengers van de boodschap.

Als die zich namelijk er voor wachttten om iets van de heidenen aan te nemen, (zoals we hebben gezien) dan deden ze dat omdat ze een gemeente achter zich wisten die voor hun behoeften zou zorgen.

Nu, zo dacht iemand als Gaius, dan kunnen wij ze in die verwachting niet teleurstellen. Dan moeten ze ook op ons terug kunnen vallen.

Dat zijn wij thuisblijvers verplicht.

En daar had hij gelijk in. Dat zegt Johannes dan ook. „Wij behoren dus zulke mannen te ontvangen, opdat wij mogen samenwerken voor de waarheid”.

Wij behoren dus...

Inderdaad is het een erschuld om als christelijke gemeente voor de verbreiders van het evangelie te zorgen. Er is vandaag veel dat om onze steun vraagt. Ons wordt veel leed, gebrek en nood voorgeschoteld en we kunnen daar niet onbewogen onder blijven. Samen met niet-christenen doen we daar wat aan. Maar als christenen hebben we dan bovendien nog die heel speciale ere-

schuld dat we voor de mogelijkheden zorgen dat het evangelie gepredikt en onderwezen wordt. Dat is een bij uitstek kerkelijke taak.

Is er veel waarvoor we subsidie kunnen aanvragen (of we het krijgen is een tweede vandaag) maar deze taak kunnen en mogen we door geen enkele subsidie lichter maken. Dit valt ons bij uitstek toe. Het is onze eer dat te zien en daarnaar te doen.

De middelen die we daarvoor opbrengen heb ik geld der dankbaarheid genoemd. Wij kennen zelf de Naam. Die is tot onze vreugd nabij.

En de gelegenheid die wij nu krijgen om als gemeente en andere Nederlands Gereformeerde broeders en zusters uit ons land achter een dienst van het evangelie in een ontwikkelingsland te gaan staan – grijpen we daarom met vreugde en dankbaarheid aan.

Moge de Here Christien en ons in dit werk zegenen.

Moge het de liefde voor de Naam groter maken en moge het de samenwerking voor de waarheid sterk maken.

G. v. d. Brink, Rotterdam

Pastorale Notities

Dromen dromen

De Schrift leert ons vuurbang te zijn voor dromen-dromers en toekomstvoorspellers. Maar het zou te ver gaan om te zeggen dat de Here nooit meer een droom gebruikt om Zijn kinderen te helpen. Als iemand met een droom bij u komt, terwijl u die mensen kent als een onvolwassen gelovige, die geen enkele verantwoordelijkheid durft te aanvaarden in Gods kracht, maar altijd zoekt naar aanwijzingen en tekens, dan zult u terecht de droom wantrouwen. Maar als nuchtere christenen geen dromen zoeken maar een droom krijgen, dan wordt het wat anders. Nooit vergeet ik het verhaal van een jonge weduwe. Haar man en zij kwamen in grote nood, toen een dodelijke ziekte zich bij hen openbaarde en de doktoren tot de conclusie kwamen, dat hij niet te genezen was. De artsen hadden hun vreselijke boodschap nog niet gebracht. Wel gaven ze signalen van verontrusting af en er ontstond een sfeer van vrees en zorg. Toen droomde de vrouw een droom en ze kwam ermee bij haar man:

„We woonden met ons gezinnetje in een prachtige witte villa, een droomhuis, gebouwd boven op een hoge zuil. Het huis had geen enkele uitgang, alleen een ijzeren vluchttrap aan de buitenkant, loodrecht omlaag, zoals je ze ook vindt tegen fabrieksschoorstenen. In mijn droom liep jij naar het raam, opende het en je zei: Els, nu moet jij naar beneden klimmen en de kinderen komen achter je aan. Ik blijf boven. Toen zei ik: Hoe kun je dat nu zeggen? Je weet toch dat ik last heb van hoogtevrees? Maar toen zei jij: Ja, maar als je omhoog blijft kijken, vinden je voeten vanzelf de eerstvolgende tree naar beneden. En zo gebeurde. Eerst ging ik en toen kwamen de kinderen en terwijl we omlaag klommen, loodrecht naar beneden, hoorden we steeds jouw stem roepen uit het raam: Omhoog kijken jongens, dan vinden jullie voeten de eerstvolgende tree naar beneden!” Na het vertellen van deze droom zaten de jonge mensen een poosje stil bij elkaar zonder conclusie te trekken. Maar toen de volgende dag de vrouw bij haar man op bezoek kwam en zei: „Piet, nu

heb ik toch dezelfde droom weer gehad, precies eender!”, wisten ze dat het van de Here was. Toen riepen ze de dokter, vertelden hem de droom en vroegen hem hen de waarheid te vertellen. Zo liet de Here hen zelf de vreselijke werkelijkheid weten. Maar Hij deed dat heel zacht en heel wijs en Hij wees tegelijk de weg voor beiden. De één moest blijven, de ander moest gaan. Sterven was bovenblijven. Wie in Christus is sterft immers nooit. De moeilijkste taak was: gaan! Ik twijfel er niet aan of de Here heeft deze broodnuchtere mensen in hun nood toen eerlijk geholpen en bijgestaan via een droom. Ze zochten die geen moment, maar ze kregen die. Sindsdien heb ik de boodschap van de droom dikwijls doorgegeven als, in gelijksoortige situaties, één van de twee echtelieden boven moest blijven, terwijl de ander de lange weg omlaag moest gaan: *Omhoog kijken mensen, dan vinden jullie voeten vanzelf de eerstvolgende tree naar beneden.* O wee, als een mens tijdens deze steile afdaling naar beneden kijkt! Als petrus op de golven.

EXCUUS

Lang geleden hadden twee jongetjes diepgaand meningsverschil. Dat is geen ongewone zaak voor broeders van hetzelfde huis, en het komt zelfs in de beste families voor. Zo bij ons thuis. De zaak werd voor het HHG gebracht en Vader besliste wie in het ongelijk gesteld moest worden. Hij droeg mijn jongere broertje op, om vergeving te vragen. Ik herinner me dat zo goed, niet omdat ik gelijk kreeg – maar omdat mijn broertje nederig vroeg: wil je me alsjeblieft vergeving vragen? Dat was voor mij nu weer niet nodig en bovendien leek het geval een leuke verspreking. Vader schoot tenminste in de lach en *causa finita*, hiermee was de zaak klaar.

De zeer geleerde schrijver H. Brandt Corstius doet me aan dit voorval denken, door zijn verhaal „*Ex causa falsa*” (1). Hij brengt zijn lezers namelijk op de gedachte, dat *excusus* iets te maken heeft met een vroegere kerkvorst uit de 15e eeuw, Nicolaas van Cusa. Die man had een kerkpolitieke reuzenzwaai gemaakt (eerst contra – later pro het pauselijk oppergezag) en verontschuldigde zich bij zijn ondervragers met het feit dat hij van Cusa kwam; hij kwam *ex Cusa*, was een boertje van buut'n. Zo zou het woord *excusus* zijn ontstaan, een verontschuldigend smoesje zagezegd.

Nu blijft de vraag, of HBC hier de waarheid sprak – dan wel, om achteraf eer- vol *excusus* te kunnen maken, een opzettelijke leugen debiteerde. Het zij aan 's mans geweten en zijn volgend artikel overgelaten. In elk geval zal hij dan ook een soortgelijke verklaring moeten leveren voor het woord *accuser* = beschuldigen.

—o—

Toch. Het zo gemakkelijk *excusus*-aanbieden is een overdenking waard. De Schrift zegt: wie zijn zonden belijdt en laat Zonden moeten dus, wil het goed komen, beleden worden. Maar pekelszonden? En vergissingen? En dwalingen te goeder trouw? En (zoals je aan de overkant van de Noordzee hoort) 'excuse me' zeggen, wanneer je in een restaurant van een aangrenzend tafeltje opstaat?

Als het waar zou zijn, dat het woord *excusus* afkomstig is van de landelijke bakermat van Nicolaas van Cusa, dan heeft het *excusus* van deze heilige weinig inhoud gehad. Want zich beroepen op zijn nederige afkomst baat geen kerkvorst, die de eerste zes boeken van Tacitus heeft ontdekt. Terecht heeft de geleerde wereld, voor zover die nog het latijn machtig is, de term 'mea culpa' in gebruik genomen; het is *mijn schuld* – maar alleen voor wie dat verstaat! Zo ga je niet publiekelijk af, voldoet aan de rechtseisen en voorkomt alle gevolgen van de dwaling; tot het fatsoen behoort immers, dat een bekennende schuldige niet verder lastig gevallen wordt.

Fouten maken is menselijk. Fouten erkennen grenst aan het bovenmenselijke, zou je denken. Maar voor fouten *excusus* aanbieden – zegt HBC – schijnt je tot een held te bevorderen, die beminnelijke briefjes van zijn lezers krijgt. Je zou er speciaal fouten voor maken en die achteraf verontschuldigen – zo leer ik van hem – om het contact met je lezers op peil te houden.

Toch eigenlijk te zot om waar te zijn. Schrijf je hele kolommen vol waarheden, dan riskeer je het oordeel: weer geen nieuws vandaag. Maar maak 1 vergissing, per ongeluk of opzettelijk, dan kun je op ingezonden brieven rekenen. Want fouten worden onthouden. En fouten maken we allen.

Errare humanum est, dwalen is menselijk, luidt een oud gezegde. Mijn Vader, die graag latijnse spreekwoorden gebruikte en zijn zoons in de zomervakantie latijnse lessen gaf, kon dat met zijn diepe bariton zo klankrijk zeggen. Het was de apotheose van een boetepreek en tevens het einde daarvan.

Er waren trouwens veel meer huiselijke gezegden. Als een van ons te ver ging, in woord of daad, kon Vader zeggen: sunt certi denique fines, er zijn zekere grenzen! Of, wanneer een vals argument in de discussie sloop: *omne comparatio claudicat*, elke vergelijking gaat mank.

Ik hoop maar dat ik geen fouten schrijf want de lessen waren lang geleden en indien al: ik vraag *excusus* aan onze latinisten. Nog een mooie spreuk gaf Vader mij op zijn sterfbed mee, enkele uren voor hij insliep: 'jij daar jongeman: fortiter in re, suaviter in modo!' Hetgeen is overgezet zijnde: wees sterk in de zaak (die je verdedigt) maar zacht in de manier (van optreden).

Ja, dat was in de tijd dat de zogenaamd dode taal nog levendig gebruikt werd. Rond de eeuwwisseling werd aan de Nederlandse universiteiten nog wel in het latijn gedoceerd. Misschien kent u het verhaal van de dicerende hoogleraar te Amsterdam, die last kreeg van het zonlicht? Hij zei een latijnse volzin. Ieder noteerde ijverig (om het thuis te vertalen). Hij zei die volzin nog eens en ieder onderstreepte. Toe hij de zin ten derde male uitsprak – en er werd al dubbel onderstreept – deed de professor maar zelf de gordijnen dicht, omdat niemand hem begreep. Wij dwalen af en dat is opnieuw een *excusus* waard.

—o—

Jaren geleden had ik mij, naar het oordeel van een groep lezers, vergalopeerd. Als ik het goed begrijp zitten die ontevreden lezers nu allemaal binnen het vrijgemaakte verband – maar daar konden ze nog wel gelijk om hebben. Er werd pressie op me geëffend, van bevriende en bevoegde zijde, om *excusus* aan te bieden en alles terug te nemen. Ik had daar wel enige moeite mee – maar alla, terwille van vriend en broeders doe je wat. Ik bood *excusus* aan en nam alles terug. Zo. Over. Rien perdu fors l'honneur.

Maar toen kwam Leiden in last. De eerwaarde opposanten kwamen nu pas goed los. Net als honden doen, wanneer een haas uit zijn leger rijst en benen maakt. Ze gaven elkaar het motto door: blaas maar hoog van de toren, en hij gaat door de knieën. Dat was in strijd met de fatsoenswet, dat men met een zich verontschuldigende schuldige niet verder handelt.

Jaarvergadering „Opbouw”

De jaarvergadering van de Persvereniging „Opbouw” wordt gehouden op **zaterdag 12 maart a.s.** in de **Jeruzalemkerk aan de Troosterlaan te Utrecht.**

In deze vergadering zal **Drs H. de Jong** van Amsterdam spreken over

„De toekomst van onze kerken.”

De vergadering begint te 10.30 uur. De kerk is vanaf 10.00 uur open, zodat men voor de aanvang der vergadering een kopje koffie kan drinken.

Het Bestuur

Toen kreeg ik een heel vreemde raad, van geheel ongedachte zijde. Het was de wijze en ten onrechte veel gesmade ds B. Telder, die me onder handen nam. Hij zei ongeveer dit. Je hebt excuus aangeboden en je bewering terug genomen. *Dat was fout*. Niet alleen was je bewering juist, maar men maakt misbruik van nederigheid. Nu pakken ze je in het vervolg op elke zin die hun niet aanstaat. Want ze weten dat ze je klein kunnen krijgen. Nooit weer doen.

Vermoedelijk had hij deze wijsheid zelf opgedaan. Ik wilde graag naar hem luisteren, want hij was zachtmoedig en nederig van hart. Want waarom ook zouden we van elkaar vergen, dat we volmaakt zijn in onze woorden? Jacobus zei: indien iemand in woorden niet struikelt, (2) die is een volmaakt man. En Salomo beledt het nog dieper: want geen mens is er die niet zondigt (3). In een redactievergadering van dit goede blad viel eens de zin: onze artikelen zijn Gods Woord niet – we zijn maar mensen.

—o—

Homo sum. Nog even een paarsprong? Vroeger bestond in ons ouderlijk huis een foto van twee studenten die, tegen de achtergrond van medestudenten, samen een leetje vasthielden met de woorden: Cum Laude, Homo En Poot. Het was in de tijd dat een mens nog „met lof” candidaat in de theologie kon worden en mijn Vader met de latere prof. dr J. Ridderbos waren de eersten van hun jaargang. (Ik gaf er wat voor om die foto in het familiearchief te plaatsen – maar Vader zal hem wel vernietigd hebben).

Dat mijn Vader Poot werd genoemd weet hij aan zijn grote handen. Maar de naam Homo voor de student J. Ridderbos had een anecdotische achtergrond. Het was J. R. gelukt, in een studenten-dispuut een vrijwel feilloze speech in het latijn te houden. Maar – mens als hij was – hij maakte natuurlijk 1 foutje en hij was er de man naar om die fout expresselijk te maken: test voor zijn hoorders. Nu, er was inderdaad 1 hoorder die de fout opmerkte. J.R. boog het hoofd, stamelde een excuus, en eindigde met 'homo sum', ik ben maar een mens. Vandaar die bijnaam Homo, die vandaag gans andere gedachten wekt.

Dit alles zit vast aan het werkwoord s'excuser, zich verontschuldigen. In het volksfrans: verrekksuseer. En als u nu denkt dat u geraden wordt nimmer schuld te bekennen, dan hebt u uw schrijver nog niet begrepen. Wel degelijk moeten we de elasticiteit, of wilt u de nederigheid behouden, om ongelijk te bekennen. Mits het de moeite waard is. Calvijn heeft ons geleerd, dat we in de kerk nooit onder menselijke dwang door de knieën mogen gaan. Dus onder dwang geen excuus en voor een onnozele verspreking evenmin. Maar onze zonden – eigenlijk: *misdaaden* – belijden en laten, zegt de Schrift.

Wat zegt u? Wat HHG aan de aanvang van dit stuk betekent? O, daarmee is het Hoogste Huiselijk Gezag bedoeld. Vraag wel excuus.

1) NRC-Hbl. 16-1-88 – 2) Jac. 3: 2 – 3) 1 Kon. 8: 46 en zondigen betekent van huis uit: doel missen, dwalen.

(Er was zó veel kopij voor Opbouw dat het onderstaande artikel ongeveer een half jaar is blijven liggen. En nu is het nieuwe geschenk voor de Boekenweek al weer klaar! Toch plaatsen we dit nog maar, dan heb ik het werk tenminste niet helemaal voor niets gedaan.)

T. Hoekstra, Zwolle

Het rookoffer (1)

Ex Libris

„Neem nou eens een modern boek en behandel dat eens zoals u het op school zou doen”. Dat is me wel eens gevraagd en daarom heb ik mij een tijd lang extra bezig gehouden met Het Rookoffer, geschreven door Tessa van Loo, het boekenweekgeschenk 1987. De meeste boekenliefhebbers zullen het al wel gelezen hebben en wie er nog niet toe kwam, kan de achterstand gemakkelijk inhalen: het is in een geweldige hoeveelheid verspreid én het is maar een dun dingetje.

Het zou aardig zijn als de lezers van Opbouw mij straks hun reacties wilden sturen. Die kan ik dan later in ons blad opnemen, misschien levert dat een interessante gedachtenwisseling op. Doet u mee?

Het boek

Op de omslag staat een vrouw afgebeeld voor een schoolbord. Ze zit achter een tafel, kijkt strak voor zich uit. De afbeelding is heel eenvoudig, er zijn

alleen grote lijnen gebruikt, er is weinig nuancering aanwezig. Het boek telt 92 bladzijden en bestaat uit twaalf hoofdstukken die de namen van maanden dragen.

De inhoud

Heel kort weergegeven is de inhoud: Een lerares van zesendertig jaar wordt verliefd op een leerling van achttien, ze krijgen een heel intieme relatie waarbij ook seksueel contact optreedt. Een jaloerse leraar brengt de zaak aan het rollen, de lerares wordt ontslagen, de jongen laat haar in de steek.

De verteltechniek

Er is een „alleswetende” verteller, maar wat er gebeurt, komen wij te weten via de ervaringen van de lerares Barbara Rozemeyer. We lezen wel wat anderen doen en zeggen, maar alleen via Barbara. Door deze verteltechniek leven we mee met de vrouw en hebben we weinig of geen aandacht voor bij voorbeeld de problemen van haar collega's en zelfs niet voor die van de jongen.

De tijd

a. Er wordt verteld van het einde naar het begin. Eerst lezen we dat de jongen haar verlaat en in het laatste hoofdstuk hoe het allemaal begonnen is. Wie het gebeuren in chronologische volgorde op een rij wil zetten, moet met het laatste hoofdstuk beginnen en dan per hoofdstuk terug lezen. In de hoofdstukken zelf is de volgorde zo goed als geheel chronologisch. Het is een wat onnatuurlijke manier van vertellen (en dus ook van lezen) en er wordt van de lezer extra aandacht gevraagd om het verloop van de gebeurtenissen te kunnen volgen.

b. Het hele verhaal strekt zich uit over ongeveer een jaar. De maand maart krijgt de meeste aandacht, daaraan worden vijf van de twaalf hoofdstukken besteed, 36 bladzijden. In die maand gebeuren de dingen die leiden tot het fatale einde: de jongen wordt tijdelijk van school gestuurd omdat hij voor de derde keer het rookverbod heeft overtreden, zijn lerares neemt het voor hem op en dan onthult haar jaloerse collega het geheim.

c. Het verhaal wordt niet-continu verteld, er zitten soms grote gaten en sprongen in. Het laatste hoofdstuk gaat over augustus tot oktober, het hoofdstuk daarvoor over december. Tussen hoofdstuk 1 en 2 liggen ook enkele maanden: van mei tot augustus. Het geheel krijgt iets weg van een toneelstuk met losse scènes en dat past goed bij de inhoud waar juist het toneelspel telkens terugkeert.

d. Als we het gebeuren in chronologische volgorde zetten, vinden we in het verhaal diverse vooruitwijzingen. Maar het verhaal staat niet in die volgorde; na het eerste hoofdstuk kennen we de afloop al en als we dan later zo'n vooruitwijzend element tegenkomen, wordt de gedachte opgeroepen: ze had het kunnen weten! Het doet ook wat kunstmatig aan, wat te veel geconstrueerd, als

we het duidelijke verband zien tussen wat op de laatste bladzijden staat over de geschiedenis van Chéri en wat daarover in het eerste hoofdstuk is verteld. Heel opvallend is blz. 72 waar de jongen zegt: „We spelen het leven alsof we erin geloven”. En de vrouw vraagt zich dan al af wat zij eigenlijk voor hem betekent. Dat geeft ons inzicht in de beide personen: de onvolwassene speelt toneel maar is zich dat nauwelijks bewust en de volwassene doorziet dat wel maar verdringt dat bewust. Ook de vrouw speelt een spel, maar zij beseft wel degelijk het gevaar ervan. Er zijn meer van zulke vooruitwijzingen, ik ga ze niet allemaal opnoemen. Die op blz. 79 is bij het goedkope af: de kerstklok is een onheilsklok!

De personen

Behalve de twee hoofdpersonen zijn het vooral de rector en de leraar Beverman die wat naar voren komen. Geen van beiden kan onze sympathie oproepen. Beverman heeft zich aan Barbara opgedrongen, maar is door haar afgewezen. Hij wordt gedreven door ordinaire jaloezie en wraaklust, ondanks de schone schijn die hij ophoudt. De rector is een man met weinig ruggegraat, hij is bang voor schandalen en voor de reacties van de ouders. Die ouders worden trouwens ook voorgesteld als bekrompen en schijnheilig. Het is allemaal wat cliché-achtig, er zit geen nuancering in de manier waarop de personen worden getekend en dat maakt het boek zwak, ongeloofwaardig. Ook die éne collega die tegen Barbara zegt: „Trek het je niet aan”, kan dat tekort niet goed maken. De lerares en de jongen worden trouwens ook alleen maar met enkele hoofdlijnen getekend, we leren ze niet werkelijk kennen en begrijpen. Het portret op de omslag past goed bij de inhoud, het doet wel wat tragisch aan, maar het is tegelijk koud, vlak. De karakters komen zó weinig uit de verf, zijn zó schetsmatig dat het woord „toneel” zich opdringt.

Motieven (d.w.z.: terugkerende elementen)

Het hele boek door speelt de jongen fragmenten uit toneelstukken, zijn ideaal is acteur te worden. Chéri komt op drie belangrijke plaatsen voor: aan het begin van de geschiedenis, bij het eind-examen en bij het definitieve slot. Als Barbara de jongen voor het eerst uitnodigt bij haar binnen te komen, aarzelt hij en dan zegt hij: „Ik ben Lea niet”. (Lea is de minnares van Chéri die vierentwintig jaar jonger is.) Maar zij wordt wel degelijk Lea en ondanks de nauwelijks verhulde waarschuwing bij het examen handelt de jongen als Chéri en laat hij haar in de steek.

Een ander element dat terugkeert, is dat van de tijd en van het verschil in leeftijd; de lerares is zich dat verschil bewust en

is bang voor het verval en de ouderdom. Zie blz. 22 voor de parallel met Lea. Er is ook enkele keren sprake van satanische invloeden, van behekst worden, zelfs van een heksenverbranding. De schoonheid van de jongen wordt door de lerares ervaren als geschapen door een satanische godheid; de jongen voelt zich door haar behekst.

De lerares sust haar geweten, zij praat zichzelf schoon en gebruikt excuses die toch maar een zwakke verdediging van haar gedrag zijn. Ik noem: „Als er een God bestond, dan had Hij de mensen met goede redenen hun aantrekkingskracht gegeven”. (blz. 18) En op dezelfde bladzijde: „Twee mensen die in overschilligheid samenleven, vroeg ze hem, doelend op haar huwelijk dat een jaar daarvoor was ontbonden, is dat wel verheffend?” En op blz. 16: „Ze had zich niet aan de regels gehouden. En wat waren die regels? Eigenlijk was er maar één: ervoor zorgen dat niemand iets te weten kwam van wat je deed.” Andere mensen zijn niet beter dan zij! Zie de twee leraren die het wel eens met meisjes aanleggen, zie Beverman, zie de rector, zie de ouders, ook die van haar minnaar.

Als laatste noem ik het roken. Barbara heeft zelf aangedrongen op een rookverbod in school en de jongen wordt gestraft om zijn herhaalde overtreding van juist dat verbod. En Beverman betrapt hem op het balkon van Barbara's huis als hij daar een sigaret staat te roken. Beverman, die zelf tegen alle verbod in voor de klas een pijp rookt, maar wel straf voor de leerling eist! Beverman, die zich aan Barbara opdringt, zelfs handtastelijk wordt! Zie het verband met het vorige motief.

Zo komen we natuurlijk bij de titel terecht: Het Rookoffer. Maar wie wordt er werkelijk opgeofferd? De lerares! En ze heeft het zelf veroorzaakt.

Het thema

Misschien is dat wel het moeilijkste bij het bespreken van een boek: aangeven wat het thema is. Daarbij lopen we altijd het risico van een te subjectieve benadering. Maar goed, ik waag een poging. De lerares is onder de indruk van de schoonheid van haar leerling, we kunnen ook zeggen: ze is in de ban ervan. Zij laat zich meeslepen, ze stórt zich haast in een avontuur van harts-tocht en weet eigenlijk al vanaf het begin dat dit haar ondergang zal worden. Dat gebeurt ook: zij wordt opgeofferd. Het is als in het gedicht van Martinus Nijhoff, De dwaze bijen:

„Niemand kan van nature
Zijn hartstocht onderbreken.”

Maar ook in dat gedicht is de afloop fataal, namelijk de dood.

Wie eenmaal op het hellende vlak is, kan niet meer terug! Zó zou de grondgedachte geformuleerd kunnen worden.

KOLOFON

Redactie

Drs H. Algra
T. Hoekstra
Drs H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds K. Muller
Ds E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Tel.
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min.
f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling):
f52,- per jaar of f28,- per half jaar. Voor
studenten f42,- per jaar. Buitenland f74,-
per jaar of f99,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

50 ct. per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Tel. 03404-22452. Post-
bus 244, 3700 AE Zeist.

Ik kan me voorstellen dat u nog niet tevreden bent. Daarom hoop ik de volgende keer hiermee verder te gaan en te proberen tot een beoordeling van dit boekje te komen. Doet u nog mee?

Ingezonden

Als iemand het gebruik van een tekstverwerker aanbeveelt, kan ik dat waarderen. Al ben ik zelf niet in het bezit van zo'n apparaat, ik heb er enige ervaring mee en zal de voordelen ervan beslist niet ontkennen.

Als iemand die aanbeveling bovendien in een humoristische vorm giet, kan ik ook dat best waarderen. Maar zoals ik het in de „Pastorale Notities”

van 15 januari j.l. aantrof, daar heb ik toch moeite mee. Allereerst vraag ik me af of deze rubriek zich er wel voor leent. Een enkele keer er iets over zeggen in deze rubriek, akkoord. Bezig zijn in het pastoraat brengt allerlei – ook technische – zaken met zich mee. Maar de aandacht voor die dingen moet niet een eigen leven gaan leiden. Hebben we er allemaal niet een beetje last van, dat we soms zo'n ongezonde belangstelling hebben voor de bijzaken – wat wordt er inderdaad niet gedacht en gekletst over de technische kant van het preken maken en het werk van hoorcommissies – terwijl we over de serieuze hoofdzaak veel minder weten te vertellen. Ik vraag me af, of deze „Pastorale Notities” nu juist niet hebben bijgedragen aan deze af te remmen praktijk, in plaats van ons op te bouwen met iets van het hart van het pastoraat.

Bovendien zou ik nog weleens serieus willen discussiëren over de voor- en nadelen van de tekstverwerker voor een predikant, zonder in een sfeer terecht te komen die predikanten in twee kampen opdeelt: die mét en zónder tekstverwerker. De zekerheid dat de eerste groep alleen maar zal toenemen en de andere zal afnemen, heeft een genuanceerd gesprek over dit onderwerp nog niet overbodig gemaakt. Ik ben er van overtuigd dat ook de tekstverwerker-bezitters eerder gebaat zijn met zo'n gesprek, dan met een artikel dat hen meer schertsend op de voorgrond wil zetten.

Overigens: ik schreef dit „Ingezonden” met een Parker balpen met vulling F, DIN 16 554/2.

Casper C. Koolsbergen, Ermelo

Kerknieuws

Stichting Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk

Uit het jaarverslag 1987 blijkt een toename van het aantal gevallen, dat een beroep op hulp van de Stichting wordt gedaan, waaruit een groeiende belangstelling voor- en bekendheid met het

werk van de Stichting bij de kerken en haar leden mag worden geconstateerd.

Door de verstrengeling van religieuze en andere problemen blijkt de Stichting met name te voorzien in een behoefte van cliënten met een duidelijk godsdienstige achtergrond.

Het werk in Zwolle, voor cliënten uit het noorden van het land, werd dit jaar ter hand genomen en droeg bij tot spreiding van activiteiten en verhoging van de efficiëntie in de onderlinge landelijke samenwerking.

De cursusarbeid voor ouders, ambtsdragers, jeugdwerkleiders e.d. vond normaal voortgang.

Zoals alle arbeid in de geestelijke gezondheidszorg zijn ook hier de kosten zodanig gestegen, dat niet valt te ontkomen aan een verhoging van de financiële bijdrage met f1,- per lid in 1988. Deze verhoging werd vastgesteld in nauw overleg met de Centrale Diaconale Conferentie te Kampen.

Subsidies zijn voor dit werk – gelet op de beperkte omvang van de Stichting – niet verkrijgbaar. Pogingen in die richting werden door het ministerie afgewezen.

De Stichting is dankbaar voor het werk dat dit jaar is geschied. Moge de HEE-RE de voortgang van dit werk ook in het jaar 1988 zegenen.

Lijst studenten met preekconsent

J. J. Arnold, Wittenstein 6, 7414 EV Deventer, 05700-43447;

F. H. Blokhuis, Westfrankelandsestraat 75c, 3117 AK Schiedam, 010-4737239;

A. Boshuizen, Stellingmolen 42, 3995 AV Houten, 03403-76580;

F. R. Brintjes, Hoogstraat 78, 4141 BD Leerdam, 03451-19945;

W. van Dijk, R. van Rijnstraat 33, 3751 VH Bunschoten, 03499-83730;

B. J. Eikelboom, Doppestraat 195, 3752 JE Bunschoten, 03499-86310;

R. Ganzevoort, Riouwstraat 59, 1521 SC Wormer, 075-214593;

J. M. de Groot, Sinj. Semeijnstraat 10, 1183 LE Amstelveen, 020-436523;
K. Holwerda, Meander 19, 9951 VD Winsum, 05951-3708;
M. Janssens, Zevenhuizenseweg 48, 7322 HD Apeldoorn, 055-660558;
C. P. Kleingeld, Loenhorst 49, 2402 LV Alphen a/d Rijn, 01720-33562;
W. M. van der Vegt, Groenendaalstraat 6, 3512 AD Utrecht, 030-939801;
H. van Winkelhoff, Dreef 7, 5504 LA Veldhoven, 040-544993;
J. Winter, Klaroenstraat 135, 2287 CD Rijswijk, 070-963085.

L' Abri – Nederland

Weekend Eck en Wiel.

In het weekend van 4-6 maart a.s. zal het hoofdthema gericht zijn op het onderwerp: „Veranderingen in het wereldbeeld.”

Is er nog plaats voor het geloof in een eeuw van atoomenergie?

Aan de orde komt de vraag: „In welk heelal leven we?”, nader gepreciseerd in de vraagstelling: „Waar is de hemel en waar is de hel?”.

Het gaat daarbij om een vergelijking tussen het 20-eeuwse en het bijbelse wereldbeeld.

De lezingen worden gehouden door Pieter van Kampen en Wim Rietkerk. Het weekend vangt aan om 8 uur vrijdagavond en duurt tot 5 uur zondagmiddag.

Belangstellenden kunnen voor nadere informatie bellen: 030-316933.

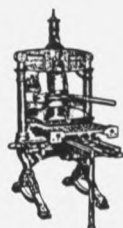
Uit breder kring

Bezinning zending binnen geref. gezindte

De vergaderingen voor het lopende jaar zijn op de volgende data geprojecteerd: 4 maart, „Zendingswerk in Guinea” – 27 mei, „Messianisme in Latijns Amerika” (ds W. van Laar). – 30 september (nog niet bekend) – 25 november (idem).

De avonden worden gehouden in de Chr. Geref. Kerk, Wittevrouwensingel 28 te Utrecht. Aanvang 19.30 uur.

BIJ GEBORTE- EN HUWELIJKSKAARTEN
ONTVANGT U EEN AARDIGE ATTENTIE.

Drukkerij „Steenbergen”

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist - Tel. 03404-22452
Gevestigd sinds 1901

Boeken, Periodieken en
Handeldrukwerk

drukkers sinds 1901

In Hongarije

bij pred. wed.
kamers te huur

Tahi a.d. Donau, 35 km. van
Budapest. f15,- p.p.d. mei
t/m sept. Int. 01100-28835
of 053-611969.

Tevens ons huis te huur even
buiten Goes van 19-7 t/m 28-7,
01100-28835.

Paasgroetaktie

8 Hongaarse tekstkaarten +
adressen per set f5,25 bel of
schrijf St. Oost Europa Kontakt
Antwoordnr. 32, 6880 VB Velp
085-649908.

● Plaats uw familieberichten in dit blad